

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

>Retouradres Postbus 16375 2500 BJ Den Haag

Auteursbond
Taskforce Leenrecht
De Lairesestraat 125
1075 HH AMSTERDAM

Media en Creatieve Industrie
Rijnstraat 50
Den Haag
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Onze referentie
1197943

Uw brief van
24 april 2017

Datum 28 juni 2017
Betreft Reactie op Monitor Bibliotheekwet 2015

Geachte heer/mevrouw,

Met uw brief van 24 april 2017 maakt u een aantal opmerkingen bij de Monitor Bibliotheekwet 2015, die ik op 25 januari 2017 naar de Kamer heb gestuurd. Graag geef ik u mijn reactie bij uw opmerkingen.

U merkt op dat de termen 'auteur' en 'auteursrecht' vrijwel niet voorkomen in de Monitor. Dat is juist geconstateerd en ook verklaarbaar. De Monitor geeft een landelijk kwantitatief beeld van de stand van zaken in het Nederlandse bibliotheekwerk en bevat daarom met name institutionele gegevens over het aantal bibliotheekvestigingen, de aantallen leden en uitleningen en de omvang en samenstelling van de collecties. Het is echter evident dat auteurs en hun werk aan de basis van dit alles staan. Zonder de creatieve productie van schrijvers, vertalers en tekenaars kunnen bibliotheken niet functioneren. Alle schakels in de keten productie – distributie – consumptie zijn van belang.

In uw brief stipt u een aantal actuele ontwikkelingen in het bibliotheekwerk aan die negatieve gevolgen kunnen hebben voor de positie van de auteurs. Het betreft de opkomst van de Bibliotheek op school en de digitale uitleningen.

Fysieke uitleningen en de bibliotheek op school

De overheid stimuleert goed geëquipeerde schoolbibliotheken als middel voor leesbevordering. In veel gevallen worden deze bibliotheken opgezet in een samenwerkingsverband tussen de openbare bibliotheek en het onderwijs (primair en voortgezet). Afhankelijk van de feitelijke inrichting van de bibliotheek op school kan sprake zijn een vrijstelling van de afdracht van leenrechtvergoedingen (onderwijsvrijstelling).

Naar aanleiding van signalen van de Stichting Leenrecht over een mogelijk causaal verband tussen de toename van het aantal bibliotheken op school en een afname in de afdracht van leenrechtvergoedingen heb ik onderzoek laten doen naar ontwikkelingen in de uitleningen bij openbare bibliotheken en in de afdracht van leenrechtvergoedingen. De Auteursbond heeft, met andere betrokken partijen, deelgenomen aan de begeleidingscommissie.

De belangrijkste bevindingen uit het rapport zijn:

- Over de periode 2006-2015 is het aantal uitleningen gedaald van ongeveer 125 mln. naar ongeveer 80 mln.;
- In dezelfde periode zijn de afdrachten van leengelden gedaald van circa €15 mln. naar circa € 11 mln.;
- De daling is het grootst onder de uitleningen en afdrachten bij boeken voor volwassenen;
- De gemiddelde inkomsten uit leenrechtvergoedingen waren voor rechthebbenden in 2014 op jaarbasis in reële termen € 775 lager dan in 2006;
- Van de daling van leenrechtplichtige uitleningen van jeugdboeken is over de onderzochte periode een aantal van circa 10 mln. toe te schrijven aan het ontstaan van bibliotheken op school;
- Er zijn verschillen tussen de uitleendata van het CBS en de Stichting Leenrecht. Het rapport beschrijft een aantal factoren dat de verschillen voor een belangrijk deel verklaart.

Onze referentie
1197943

Het onderzoek is op 16 juni aan de Tweede Kamer aangeboden. In mijn brief aan de Tweede Kamer heb ik gemeld dat het onderzoek aanleiding geeft tot een aantal vervolgacties. Het Ministerie van OCW zal daarover met betrokken partijen in overleg gaan. U zult hier op korte termijn een uitnodiging voor ontvangen.

Digitale uitleningen

De markt voor het e-book is in ontwikkeling. Dat geldt ook voor de uitlening van e-books door de openbare bibliotheek. Sinds de invoering van de Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen (Wsob) in 2015 kunnen openbare bibliotheken hun functies zowel fysiek, als digitaal uitvoeren. Het uitlenen van e-books is daarmee onderdeel van de publieke taak van openbare bibliotheken. Naar aanleiding van een arrest van het Europese Hof van Justitie van 10 november 2016 beraden organisaties van auteurs, uitgevers, bibliotheken en collectieve beheersorganisaties zich over de gewenste inrichting van de uitlening van e-books door openbare bibliotheken. Aangezien het een onderwerp betreft dat onder de rechter is, is het in eerste instantie aan partijen zelf tot een oplossing te komen.

Tot slot

Het is mij de afgelopen jaren via onderzoeken over verschillende onderdelen van het boekenvak gebleken dat de inkomenspositie van de makers door een samenloop van ontwikkelingen onder druk staat: de algemene terugloop in de boekenmarkt (verkoop), de daling in het aantal bibliotheekuitleningen (leenrechtvergoedingen) en het ontbreken van een goede regeling voor auteurs bij de digitale exploitatie (verkoop, verhuur en uitlening van e-books). Het ligt buiten mijn capaciteit de inkomenspositie van de makers te garanderen, maar daar waar OCW medebepalend is voor de inhoud van het beleid, zal ik naar vermogen recht doen aan de positie van de makers.

De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

dr. Jet Bussemaker